

Kulturnyckeln 25.1.2024

Tre kända skådespel av Henrik Ibsen

Den här gången har jag valt ut tre skådespel av Henrik Ibsen för min text. Skådespelen jag vill koncentrera mig på är Vildanden, Catilina, och Kærlighetens komedie. De är tre skådespel, som var och en representerar en viss tidsperiod i Henrik Ibsens liv. Därför vill jag börja med att berätta litet om Henrik Ibsen, innan jag tittar närmare på hans verk.

Henrik Johan Ibsen föddes den 20.3.1828 i Skien, och han dog den 23.5.1906 i Kristiania. Ibsen växte upp i Skien, och han kom att bli en internationellt erkänd författare, när han slog igenom med skådespelen Brand och Peer Gynt på 1860-talet. Fr.o.m 1864 bodde Henrik Ibsen 27 år utomlands. Han bosatte sig bl.a. i Italien och Tyskland, och han reste bara nu och då till Norge, för korta besök. Händelserna i de flesta av Henrik Ibsens skådespel rör sig i Norge. Ofta hämtar Ibsen inspiration för sina skådespel från sin egen födelseby. Han använder sig ofta av borgerliga miljöer och sin egen uppväxtmiljö. Peer Gynt var det sista av Ibsens skådespel som han skrev på rim. Han använder sig här av poesi, som han slår ihop med samfundskritik, realism, och surrealistiska scener. Ibsens senare verk är däremot skrivna i en mera realistisk, och psykologisk stil. Bland Ibsens viktigaste senare verk hittar vi bl.a. Rosmersholm och Vildanden. Det verk som Ibsen själv räknade som sitt bästa verk var historiedramat Kejser og Galilæer, där handlingen är placerad i senromersk miljö.

Jag vill beskriva för er hur olika de tre skådespelen är, och därför är de tre verken valda från olika tidsperioder i Ibsens liv.

Det första skådespelet jag vill skriva om här heter Vildanden. Vildanden är ett verk som Henrik Ibsen skrev 1884. Stycket hade världspremiär på Den nationale Scene i Bergen den 8.1.1885. Ibsen började planera sitt skådespel redan vintern 1882-83, men det första utkastet var inte färdigt förrän 20.4.1884. Den 11.11.1884 gav Gyldendalske Bogforlag i Köpenhamn och Kristiania ut skådespelet i en upplaga på 8000 exemplar.

Ibsen låter oss steg för steg veta sanningen om de olika personerna i dramat. Vi rör oss i en miljö där alla verkar känna varandra, men ändå inte verkar veta allt som ligger bakom de olika karaktärerna, och deras livsöden. Hur reagerar de olika personerna i dramat, när de plötsligt går upp för dem att något hemlighållits för dem? Vem vill egentligen skydda vem? Är det nödvändigt att veta alla detaljer i familjedramat? Gör vi kanske problemet ännu större än förut, genom att nysta upp gamla händelser, som vi gärna skulle lämna orörda? Vad kan missförstånd ställa till med, när vi tolkar andra människors reaktioner fel? Här är en rad tankeväckande frågor, som Ibsens drama väckte hos mig.

Dramat inleds med att handelsmannens son Gregers Werle inbjuder fotograf Ekdahls son Hjalmar till en kaffebjudning hos hans föräldrar. De två unga

männen har inte sett varandra sedan skoltiden, och de har mycket att diskutera. Gregers har i många år undrat varför Hjalmar inte har hört av sig, och han får en förklaring som har att göra med Gregers far, och hans förflutna. Något förfärligt har skett för längesedan, som har resulterat i att handelsmannen har gett Hjalmar goda råd, och till och med skött om att den unge mannen fått en ordentlig utbildning. Gregers har inte haft någon aning om att fadern bekostat vännens utbildning, så han är minst sagt överraskad av allt som han plötsligt får veta. Det visar sig också, att Hjalmar under årens lopp har hunnit gifta sig, och hans hustru råkar vara samma kvinna som var hjälpreda i handelsmannens hem, när hans hustru var sjuk. Gina bodde på den tiden hos sin mor, och Hjalmar lärde känna henne, eftersom de hade en ledig lägenhet åt honom, som han kunde hyra.

Följande märkliga scen är den mystiska tapetdörren som går i baklås för bokförare Gråberg och Flagstad som har tappat nycklarna. Handelsmannen låter dem gå igenom sin lägenhet mitt under festen. Hjalmar får syn på sin far, men låtsas inte om att de känner varandra.

I akt två får vi träffa Hjalmars hustru Gina, och den fjortonåriga flickan Hedvig i Hjalmars ateljé. Hedvig vill sitta och läsa, men Gina vill inte att flickan skall förstöra sina ögon. Hedvig väntar med iver på att hennes far skall komma hem från festen hos handelsmannen. När Ekdahl äntligen kommer hem förklarar han att han blev borta så länge eftersom handelsmannens kontor var stängt, och han måste därför vänta hos bokförare Gråberg. Hedvig tänker på all den läckra mat som hennes far sitter och äter hemma hos handelsmannen, och hon hoppas att han skall komma hem glad och nöjd så fort som möjligt från festen. Nu kommer nästa mystiska scen. Gamle Ekdahl kommer plötsligt gående nerför trapporna och går raka vägen in i köket. Gina och Hedvig förstår ingenting av vad som är på gång. Varför börjar gamle far elda i köksspisen sent på kvällen? Det visar sig att gamle Ekdahl kokar vatten, eftersom hans bläck har torkat. Han vill skriva ett brev. När Hjalmar kommer hem visar det sig att han har tankarna alldeles annanstans än hos sin familj, som suttit och väntat på honom. Hedvig som väntat hela kvällen på att hennes far skall komma hem med något gott till henne från festen blir väldigt besviken, när Hjalmar inte har något annat än menulistan med sig från festen. Han kan bara beskriva för Hedvig hur de olika rätterna på listan smakat. Sedan följer en scen där föräldrarna sinsemellan talar om arbete, finanser, och rummet de har tänkt hyra ut, för att familjen skall kunna försörja sig. Ingen lägger märke till Hedvig, som försöker hämta både öl och smörgåsar till fadern, eftersom hon vill att han skall vara på gott humör. Mitt under diskussionen knackar det på dörren, och Gregers Werle dyker in.

Hjalmar tar emot sin vän, och det visar sig att Gregers brutit kontakten med sin familj, och han har flyttat in i ett hotell. Gregers får nu veta hemligheten med Hedvig. Hon är familjens enda barn och deras glädje, men föräldrarna sörjer, eftersom hon lider av en ögonsjukdom, som kommer att göra flickan blind. Gregers undrar då hur flickan själv upplever sin sjukdom, och då får vi veta att föräldrarna över huvudtaget inte har upplyst henne om saken. Hedvig är fullständigt oviss om vad hon har framför sig. Gregers kommer också att prata med gamle löjtnat Ekdahl, som en gång i tiden varit en mycket bra skytt.

Diskussionen livar upp den gamle mannen, och det visar sig att han vill visa Gregers något som finns på loftet. Det är sent på kvällen, och månen lyser upp loftet, när Hedvig tar upp skjutdörrarna till loftet. Gregers kan inte först se annat än höns och kaniner, när han försöker komma underfund med vad den gamle vill visa honom, men till slut får han syn på en korg med halm i. I den ligger det en and. Det visar sig att det är Gregers egen far som har fångat anden. Gregers får höra berättelsen om hur anden blivit skadeskjuten, och sedan blivit upphämtad från sjön av handelsman Werles hund. Sedan blir det ännu tal om det lediga rummet, som familjen har tänkt hyra ut. Gregers, som just sagt upp bekantskapen med sin egen familj undrar om han kan få flytta in i det lediga rummet.

I akt 3 har gamle Ekdahl släckt brasan han ställt till med med vatten, Gina är mitt uppe i sillsalladen, Hjalmar kämpar med fotografierna som skall vara retuscherade inom kort, och Hedvig övertygar sin far om att hon nog kan hjälpa till med fotografierna. Hon tar till slut retuscheringspenseln av sin far och lär sig hur jobbet skall göras. Hjalmar går under tiden upp på loftet och hamrar och snickrar där. I samma veva dyker Gregers Werle in. Nu har han möjlighet att prata en stund på tu man hand med Hedvig. Han vill bl.a. veta vad hon vill göra, vad hon vill lära sig, och hur hennes skolgång är arrangerad. Hedvig kan läsa, men det finns inga lämpliga böcker till hands i hemmet. Hon berättar att hennes favoritbok är en engelsk bok med mycket bilder i, som en gång hade tillhört en sjökapten, som kallades flygande holländaren.

Gina har fullt sjå med att städa rummet som skall hyras ut åt Gregers. Hon har bett gårdskarlen att hjälpa till med att röja upp efter gamle Ekdahl, som släckte elden i brasan med vatten, när spjället var fast, och det rykte in. Hjalmar dyker upp, och han har inbjudit Gregers till frukost, eftersom det är första dagen han bor i huset. Han räknar dessutom med att två andra vänner också dyker upp på frukost. Hjalmar sitter och penslar fotografier, när gamle Ekdahl kommer in. Han frågar om Hjalmar har det kämpigt. Han får till en början inget svar, men efter en stund kastar Hjalmar frågan tillbaka till sin far. Hjalmar har hela tiden trott att gamle Ekdahl sitter på sitt rum och skriver. Det pinar gamle Ekdahl att han har något att göra på loftet. Hjalmar frågar då om han skall släppa in honom dit, och de skjuter tillsammans loftdörrarna åt sidan.

Hjalmar tänker att han nu skall kunna jobba en stund ifred, men Gina måste ju duka frukostbordet, eftersom de väntar gäster. Då kommer Hedvig in, och vill in till sin far. Hon vill bara fråga om det är något hon kan hjälpa honom med. Hjalmar avfärdar henne. Hedvig skall inte enligt hans åsikt retuschera. Från loftet hörs det konstiga ljud, och därför frågar Hjalmar vad gamle Ekdahl håller på med uppe på loftet. När Hedvig då förklarar att gamle Ekdahl bygger en ny väg till vattensån, blir Hjalmar helt förfärad. Han kan inte låta sin far bygga allena uppe på loftet, så till slut tar Hedvig penseln, och Hjalmar ger efter. Hon får jobba på eget ansvar.

Efter en stund knackar det på dörren, och Gregers Werle kommer in. Hedvig är så koncentrerad på det hon gör, att hon inte ens hör, att det är någon som kommer, innan hon blir tilltalad. Gregers får möjlighet att samtala med Hedvig på tu man

hand en stund, och de pratar bl.a. om den stora kistan med saker i som finns uppe på loftet, och alla böckerna, som Hedvig inte kan läsa eftersom hon inte kan engelska. Hon tittar istället på de vackra bilderna i dem. Hedvig längtar inte efter att komma ut i stora vida världen. Hon vill stanna hemma och hjälpa sin mor och far. Hennes stora dröm är inte heller att syssla med fotografier, utan hon vill gravera vackra bilder, i stil med dem som hon har sett i de engelska böckerna. Fadern vill däremot att Hedvig skall lära sig att fläta korgar.

Gina avbryter efter en stund deras samtal. Hedvig och hon dukar bordet. Gregers har hört att Gina kan retouchera, och han tycker att det var ett intressant sammanträffande. Han undrar nu om det han hört stämmer, och om det kanske sist och slutligen är Gina som styr förrättningen. Gina medger nu att hon tar ledningen vid behov, när hennes man inte har tillräckligt med tid.

Mitt i deras samtal hörs ett skott uppifrån loftet. Det visar sig att Hjalmar och gamle Ekdahl skjuter kaniner uppe på loftet. Samtidigt som Hjalmar förklarar saken för Gregers, varnar han samtidigt Hedvig för att röra pistolen, eftersom den är laddad. Nu kan Gregers se anden ordentligt i dagsljuset, och konstaterar att hon hänger en aning med vingen. Dessutom släpar hon en aning med foten, som handelsmannens hund bet henne i.

Gregers och Hjalmar fortsätter sin diskussion, och nu styrs samtalet till Hjalmars uppfinning, som han till en början vill berätta väldigt litet om. Han visar sig ha en livsuppgift, som inte lämnar honom ifred, varken dag eller natt. Han vill uppväcka gamle Ekdahls självkänsla till liv igen, och sköta om att familjen Ekdahls namn kommer till heder och ära igen. Nu får vi veta historien om pistolen, och varför löjtnant Ekdahl inte mera får bära sin uniform. Det här pinar sonens hjärta så mycket, att han var nära att begå självmord med samma pistol.

Diskussionen om Hjalmars uppfinning pågår ett tag, och de båda vännernas samtal tar slut först då det blir dags att äta frukost.

Doktor Relling och kandidat Molvik, som nu är grannar till den nyinflyttade Gregers dyker nu in för att äta frukost med de övriga. Nu visar det sig att också Gregers har gamla hemligheter som kan avslöjas. Relling och Molvik vet att berätta att han som ung inkasserat fordringar. I samma veva knackar det på dörren. Det är gamle Ekdahl, som vill komma in. Han har varit på kaninjakt, och kommer in med en nyskjuten kanin, som han redan har hunnit flå. Doktor Relling och Hjalmar turas om att berömma den duktiga och flinka Gina, tills samtalet övergår till Hedvigs födelsedag, som skall firas på loftet följande dag.

Det blir igen tal om den märkliga uppfinnelsen, och Hjalmar avslöjar, att han har tänkt säkra Hedvigs framtid på något sätt. Hedvig i sin tur är bara lycklig och glad, och tacksam. Hon sätter armarna om sin fars hals. Gregers i sin tur säger att han vädrar sumpluft. Han anser nämligen att det ligger någonting skumt bakom all den konstgjorda familjelycka som den Ekdahlska familjen vill visa fram (min egen kommentar). I samma veva knackar det igen på dörren, och då är det handelsman Werle som står utanför dörren, eftersom han vill tala på tu man hand med sin son. De talar om den livsuppgift som Gregers har tagit på sig.

Gregers anser att gamle Ekdahl har blivit orättvist behandlad av sin omvärld, och han anser sig kunna befria sitt samvete och sin skuld, om han avslöjar bedrägeriet som den gamle mannen har blivit utsatt för. Handelsmannen vill att sonen flyttar hem till sin familj igen, och att han blir delägare i familjeföretaget, men Gregers låter sig inte övertalas. Då fadern berättar att han tänker gifta om sig, och därför grubblar över hur förmögenheten skall delas, vill Gregers inte heller ha något med saken att göra. Det enda han har i tankarna är att lögnerna måste avslöjas, för att han skall kunna leva och få frid i sin själ.

När handelsman Werle gått, vill Gregers ta med sig Hjalmar på en promenad. Gina och Doktor Relling vill förhindra att Gregers får tala ut med Hjalmar. Doktor Relling anser Gregers vara sjuk, Han lider enligt Relling av rättskaffenhetsfeber, som bara uppträder sporadiskt och nationellt. Hedvig förstår ingenting av hela diskussionen, och hon tycker att allt är märkligt.

Hjalmar kommer efter en lång stund tillbaka från sin promenad. Nu är han totalt förändrad. Han varken äter middag, eller vill ha med någon att göra. Fotografierna bryr han sig inte mera om, och Hedvigs födelsedag är också fullständigt bortglömd. Han skonar vildanden för Hedvigs skull, även om han gärna skulle vrida nacken av den, och hushållningsboken tänker han hädanefter ha hand om själv. Gina bekänner till slut att hon en gång i tiden haft ett förhållande med handelsmannen. Hon har i 14 år hållit tyst om saken, eftersom var rädd för att Hjalmar inte skulle ha velat ha henne som hustru, om han hade vetat att hon väntade barn med handelsmannen.

Gregers Werle kommer nu in genom dörren glädjestrålade. Nu tror han att han har ställt allt tillrätta igen, och att allt som hänt förut kan lämnas åt sidan, och allesammans skall leva vidare lyckliga och glada, eftersom det inte mera finns några bortglömda hemligheter. Han väntar sig glada miner när han gör sin entré. Istället möts han av ett obeskrivligt dystert dunkel. Stämningen i familjen är totalt försvunnen. Diskussionen fortsätter mellan Hjalmar och Gregers Werle, som inte kan förstå sin väns reaktion. Hjalmar är mycket besviken på sin vän.

Doktor Relling dyker nu in, och blandar sig i diskussionen. Han försöker tala förnuft i de båda männen. Han påminner dem om, att de inte kan tänka bara på sig själva när de talar om äktenskap, utan de måste också tänka på barnet. De vuxnas stridigheter drabbar barnet. I samma veva dyker fru Sörby upp. Hon kommer för att ta farväl av Gina förrän hon åker iväg. Det visar sig att hon skall gifta sig med handelsmannen. Vi får nu höra hennes version av berättelsen. Fru Sörby ger Gregers svar på tal, när han hotar att avslöja allting för sin far om hennes föregående äktenskap. Hon har inga hemligheter att avslöja, som handelsmannen inte vet. Hon har redan berättat allt om sig själv för sin blivande man. I förbifarten råkar hon däremot avslöja att handelsmannen kommer att bli blind, och att han därför ännu kommer att behöva henne.

Hedvig kommer plötsligt in mitt under samtalet. Hon hade blivit skickad ut på en promenad, men nu orkade hon inte gå mera. Vid porten mötte hon fru Sörby, som gav henne ett kuvert, som hon skulle öppna följande dag. De vuxna blir nu väldigt nyfikna, eftersom handskriften på det stora kuvertet tillhör handelsman

Werle. Hjalmar frågar nu Hedvig om han kan få läsa brevet. Hedvig låter Hjalmar öppna brevet och läsa det, eftersom hon tror att det innehåller något positivt, som gör fadern glad igen. Det visar sig vara ett gåvobrev. Flickan försöker på alla vis ställa allt till rätta, genom att säga att det är gamle Ekdahl som skall ha gåvopengarna, och att hon skall ge gåvopengarna till far och mor, men ingenting kan dämpa Hjalmars ilska. När det gått upp för honom att Hedvig inte är hans barn utropar han, att han inte har något barn, och han vill inte veta av den förfärade Hedvig, som hört diskussionen mellan Gina, Hjalmar och Gregers. Hon kan inte tro, att det som Hjalmar säger är sant. Hedvig och Gregers talar sedan om vildanden som Hedvig tycker så mycket om. Gregers får veta, att hon till och med ber aftonbön för den. Gregers föreslår då för den olyckliga flickan, att hon kunde offra vildanden, bara hennes far blir glad igen. Tanken på det muntrar upp Hedvig. Hon är beredd att göra vad som helst, för att få sin far tillbaka igen. Hon tror nämligen att Hjalmar skonar vildanden bara för hennes skull.

Föräldrarnas diskussion bara fortsätter, och Hedvig får order att gå in till sitt rum. Hon skall hålla sig undan föräldrarnas gräl. Hedvig kommer att tänka på vildanden, och försvinner upp på loftet. Gina har fullt sjå att blidka Hjalmar som packar sina saker för att ge sig iväg. Han har nästan packat färdigt, och nu skall han ännu ta med sig pistolen, när Gina och han märker att den är försvunnen.

Allihop tror att ljudet som kommer från loftet kommer från gamle Ekdahl, som vandrar på loftet, men så hör de vildanden skrika uppe på loftet. De hör ett pistolskott, och Gregers tar för givet att Hedvig nu har fått gamle Ekdahl att skjuta vildanden, för att Hjalmar skall kunna älska henne igen. Hjalmar går upp på loftet för att se vad som är på gång, och blir förstas förfärad. Hedvig har själv skjutit vildanden, och samtidigt har hon träffat sig själv. Nu först, när ingenting mera kan göras åt saken, förstår Hjalmar hur väldigt mycket han egentligen har älskat sin dotter, som han i ilskan skuffade ifrån sig. Nu skulle han göra vad som helst, för att kunna göra det som skett ogjort.

Catilina är ett drama i tre akter, som Ibsen skrev 1850. Det är det allra första skådespelet som Henrik Ibsen skrev. Det är skrivet på blankvers, och Ibsen publicerade sitt verk under pseudonymen Brynjolf Bjarne. Pjäsen gavs ut den 12.4.1850, och en nyutgåva med ett förord av författaren gavs ut 1875. Uruppförandet av verket skedde den 3.12.1881 på Nya Teatern i Stockholm. Den första norska iscensättningen av pjäsen skedde den 24.8.1935 på Det Nye Teater i Oslo.

Som huvudperson till sitt skådespel har Henrik Ibsen valt en historisk person, som på riktigt har levat i antikens Rom. Lucius Sergius Catilina levde mellan åren 108 f.Kr. och 62 f.Kr i Rom, och han var en romersk politiker av patricisk släkt. Som politiker talade han bl.a. för jordreformer och skuldreformer. Därför var han väldigt populär bland de fattiga. Till en början hade Catilina stora framgångar i senaten, men när han deltog i konsulvalen år 63 f. Kr och 62 f.Kr. blev han besegrad. Då beslöt sig Catilina att ta makten med våld. Han planerade nu en sammansvärjning, men blev avsåjad av Cicero inför senaten. Catilina

flydde nu från Rom, men samlade ihop militära styrkor för att strida mot sina romerska motståndare. I slaget vid Pistoria besegrades Catilinas trupper fullständigt. Catilina själv stupade. Många antika författare har framställt Catilina som urtypen för den ondskefulle förrädaren. Ciceros tal mot Catilina räknas som ett mästerverk i retorik. Talet har ingått i latinstudierna genom tiderna. Henrik Ibsen placerar oss i sin pjäs mitt i tumultet. Vi vet till en början inte vad som har hänt. Catilina befinner sig på flykt från Rom, och han kämpar med sig själv. Han förälskar sig i en prästinna i Vestatemplet. Samtidigt har han ett dunkelt förflutet. Det visar sig att han har skändat prästinnan Furius syster, så att hon i sin förtvivlan dränkte sig i floden. När Furia får reda på sanningen förföljer hennes onda skugga Catilina och ger honom ingen ro. Hon hämnas sin systers död genom att uppvigla Catilina till strid. Hon vill att han stupar för sitt eget svärd. Catilinas vänner har i pjäsen fått rollen som rebelltruppen, som vill gå till motvärn mot den romerska makten. De är utan härförare, och den enda de kan tänka sig att följa är Catilina. Tyvärr finns det trots allt en i truppen som är beredd att ta över Catilinas ledarpost, när han får chansen. Nu börjar en inre strid mellan det onda och goda i Catilinas själ. Han älskar sin hustru Aurelia, men låter sig lockas av Furia att gå med på vännernas önskan. Trots att han redan är på väg att fly från Rom tillsammans med Aurelia, ändrar han sig. Han går med på att leda rebelltruppen, och drar med sig sin hustru i striden. Catilina anar inte att han fått en förrädare i sin trupp, som vill vinna heder och ära med att ta makten av honom. Catilina litar blint på sin trupp. Han kan inte tro att en av hans vänner faktiskt förrått honom. Catilina kan inte bli fri från Furia, som är hans egen skugga. Det enda sättet på vilket Aurelia och Catilina kan bli lyckliga och fria tillsammans, är att dö tillsammans.

Till slut vill jag ännu presentera för er ett tredje skådespel av Henrik Ibsen, som publicerades den 31.12.1862 som nyårsutgåva i Illustreret Nyhedsblad. Den norska boktryckaren och förläggaren H.J.Jensen gav ut tidningen i Kristiania 1862. Versdramat Kjærlighetens Komædie är en komedi i tre akter. Skådespelet hade premiär på Christiania Theater den 24.11.1873.

Henrik Ibsen behandlar i sin pjäs frågor som gäller äktenskapet. Kan kärleken klara av både förlovningar, krav på god ekonomi, möjligheter att försörja sig, och avtalet om att vara trogen den man gifter sig med, ända tills döden skiljer en åt? Kan man leva ett lyckligt familjeliv, och ändå behålla diktarens krav på obunden frihet? Enligt Ibsen skapas konst antingen genom förälskelsens inspiration, eller genom sorg, försakelse och smärta. Karaktärerna i Ibsens skådespel är allesammans personligheter med olika erfarenheter och problem. De träffas allesammans på en gemensam fest. De lär känna varandra, men vem passar ihop med vem? Det är frågan. Blir skådespelets par lyckliga med varandra?

Källor:

https://no.wikipedia.org/wiki/Henrik_Ibsen

<https://no.wikipedia.org/wiki/Vildanden>

<https://www.gutenberg.org/cache/epub/13041/pg13041-images.html>

<https://www.gutenberg.org/cache/epub/16665/pg16665-images.html>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Catilina>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Talen_mot_Catilina

[https://sv.wikipedia.org/wiki/Catilina_\(drama\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Catilina_(drama))

<https://www.gutenberg.org/cache/epub/15748/pg15748-images.html>

https://no.wikipedia.org/wiki/Kj%C3%A6rlighedens_Komedie